

ΔΕΙΓΜΑΤΙΚΟ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΕΤΡΑΜΗΝΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

Ενότητες Αναλυτικού Προγράμματος:

Εποχή του Χαλκού: (α) Λαοί της Εγγύς Ανατολής, (β) Κυκλαδικός και Μινωικός Πολιτισμός, (γ) Μυκηναϊκός Πολιτισμός και η Εποχή του Χαλκού στην Κύπρο

Διάρκεια εξέτασης: 45 λεπτά

ΟΛΕΣ ΟΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΕΙΝΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΕΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ (20 Μονάδες)

A1. Κάθε στοιχείο της Στήλης Α αντιστοιχεί με ένα στοιχείο της Στήλης Β. Να γράψετε στα φύλλα εξέτασής σας τους αριθμούς της Στήλης Α και δίπλα από τον καθένα το γράμμα της Στήλης Β που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.

Προσοχή: Στη Στήλη Β περισεύουν δύο (2) στοιχεία.

ΣΤΗΛΗ Α	ΣΤΗΛΗ Β
1. Ερρίκος Σλήμαν	α. Μυκήνες
2. Γκιλγκαμές	β. Σαλαμίνα
3. Χαμουραμπί	γ. Βαβυλωνιακό έπος
4. Άρθουρ Έβανς	δ. Αιγυπτιακή γραφή
	ε. Κνωσός
	στ. Βαβυλωνιακή νομοθεσία

(4 x 0,5 = 2 μονάδες)

A2. Να προσδιορίσετε αν το περιεχόμενο των πιο κάτω προτάσεων είναι σωστό ή λάθος, γράφοντας στα φύλλα εξέτασής σας τη λέξη «**σωστό**» ή «**λάθος**», δίπλα στον αριθμό που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση.

- α. Το «μέγαρο» αποτελούσε τον πυρήνα του μινωικού ανακτόρου.
- β. Κατά την Ύστερη Εποχή του Χαλκού η μεταλλοτεχνία και η μικροτεχνία γνωρίζουν μεγάλη ανάπτυξη στην Κύπρο.
- γ. Τα δαιδαλώδη ανάκτορα της μινωικής Κρήτης είναι γνωστά από την Κνωσό, τη Φαιστό, τα Μάλια και τη Ζάκρο.
- δ. Συμβολή του εβραϊκού πολιτισμού κατά την εποχή του Χαλκού υπήρξε η επινόηση της μονοθεϊστικής θρησκείας.

(4 x 0,5 = 2 μονάδες)

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ (45 Μονάδες)

B1. Να γράψετε σύντομα κατατοπιστικά σημειώματα για τα πιο κάτω, με βάση τα ζητούμενα των παρενθέσεων:

α. Κυκλαδικός πολιτισμός

(δύο [2] χαρακτηριστικά, δύο [2] λόγοι ανάπτυξης)

(8 μονάδες)

β. Αιγυπτιακός πολιτισμός

(δύο [2] χαρακτηριστικά και σημασία της προσφοράς του στην ιστορική εξέλιξη)

(7 μονάδες)

B2. Σε κείμενο έκτασης 100-130 λέξεων, να παρουσιάσετε τη θρησκεία (ναοί, κύριες θεότητες, ιερά σύμβολα, μυκηναϊκές και μινωικές επιδράσεις) της Κύπρου κατά την Ύστερη Εποχή του Χαλκού, καθώς επίσης και τη σχέση θρησκείας και χαλκού.

(15 μονάδες)

B3. Ο μινωικός και ο μυκηναϊκός πολιτισμός παρουσιάζουν ομοιότητες στην διοικητική, κοινωνική και οικονομική οργάνωση. Σε κείμενο έκτασης 120-150 λέξεων, να παρουσιάσετε αυτές τις ομοιότητες και να τις σχολιάσετε.

(15 μονάδες)

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ (35 Μονάδες)

Γ1. Ένα μεγάλο οικοδόμημα, γνωστό ως κτήριο Χ [...], αποκαλύφθηκε σε δεσπόζουσα θέση του οικισμού. [...] Οι τοίχοι του είναι κτισμένοι με πελεκητούς λίθους καλής ποιότητας και μπορούν να συγκριθούν με τα ανάλογα κτήρια από πελεκητούς λίθους στην Έγκωμη, στο Κίτιο και στην Παλαίπαφο. Τα διάφορα μέρη του κτηρίου, [...], κατανέμονται συμμετρικά γύρω από μια κεντρική αυλή. [...] Υπάρχουν ενδείξεις ότι υπήρχε όροφος προσιτός με σκάλα στη νοτιοδυτική γωνία της αυλής. Ο πιο σημαντικός χώρος του οικοδομήματος είναι μια μεγάλη αίθουσα κατά μήκος της δυτικής πλευράς, [...], που χρησίμευε για τη φύλαξη μεγάλων πιθαριών. Σαράντα εφτά απ' αυτά βρέθηκαν στημένα όρθια πάνω σε πλάκες, σε τρεις σειρές, πάνω στο σκληρό δάπεδο του δωματίου. Έξι ήταν μισοχωμένα σε λάκκους. [...] Επιπλέον η ανακάλυψη κομματιών από τάλαντα χαλκού στον Άγιο Δημήτριο καθώς και απομεινάρια από κλίβανους καμίνευσης είναι ενδεικτικά για τη σημασία της μεταλλουργίας στην ευημερία του οικισμού. [...]

Βάσος Καραγιώργης, *Οι πρώτοι Έλληνες στην Κύπρο. Οι αρχαιολογικές μαρτυρίες*, Εκδόσεις Παπαδήμας, Αθήνα 1991, σ. 12

Αφού μελετήσετε το πιο πάνω παράθεμα και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να απαντήσετε στα πιο κάτω ερωτήματα:

α. Ποια συμπεράσματα εξάγετε για την οικονομία, την κοινωνία και τον πολιτισμό της Κύπρου κατά την Ύστερη Εποχή του Χαλκού; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με βάση τις πιο πάνω αρχαιολογικές μαρτυρίες της ανασκαφής στον οικισμό Αγίου Δημητρίου στην Καλαβασσό.

(8 μονάδες)

- β. Να εξηγήσετε πού οφείλονται οι αλλαγές που παρατηρούνται στην οικονομία, την κοινωνία και τον πολιτισμό της Κύπρου κατά την περίοδο αυτή.

(6 μονάδες)

Γ2.

Τοιχογραφία από το ανάκτορο της Κνωσού «Κροκοσυλλέκτης πίθηκος», περίπου 1500 π.Χ.

Αφού παρατηρήσετε προσεκτικά την πιο πάνω εικόνα και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να απαντήσετε στα πιο κάτω ερωτήματα:

- α. Να εντοπίσετε ένα ιστορικό τεκμήριο που αποδεικνύει τις σχέσεις της μινωικής Κρήτης με την Αίγυπτο.

(3 μονάδες)

- β. Να αναφέρετε δύο (2) ακόμα στοιχεία που αποδεικνύουν τις σχέσεις αυτές.

(4 μονάδες)

Γ3. Κατά το τέλος, ή κοντά στο τέλος του αιώνα [13ου αιώνα] τα σύννεφα εκραγήκαν, και ένα κύμα καταστροφής εξαπλώθηκε σε όλη τη μυκηναϊκή Ελλάδα. [...] Είμαστε υποχρεωμένοι να παρακολουθήσουμε τη σχέση ανάμεσα στον Τρωικό πόλεμο, τις καταστροφές και την έλευση των Δωριέων, χωρίς σύγχρονες με τα γεγονότα αυτά πηγές, που να μας χρησιμεύσουν σαν οδηγοί, και με αρχαιολογικές μαρτυρίες τέτοιες που μάλλον κάνουν το πρόβλημα δυσκολότερο. Η κύρια φιλολογική παράδοση παρουσιάζει ένα λογικό συνεπές σχήμα. Η λεηλασία της Τροίας ήταν η αρχή των ταραχών. Οι ηγεμόνες επέστρεψαν σε συγκεχυμένες καταστάσεις και ανακτορικές συνομωσίες. Δέκα χρόνια πριν ν' αποπλεύσουν οι Έλληνες για την Τροία, οι Δωριείς είχαν προσπαθήσει να μπουκώσουν στην Πελοπόννησο όπου, σαν Ηρακλείδες, είχαν το δικαίωμα να εγκατασταθούν· ο αρχηγός τους όμως σκοτώθηκε στον Ισθμό και ο χρησμός αποφάνθηκε ότι έπρεπε να περιμένουν 100 χρόνια προτού να επιστρέψουν. Αυτά τα χρόνια συμπληρώθηκαν δύο γενιές μετά

την πτώση της Τροίας. [...]

J. B. Bury – Russell Meiggs, *Ιστορία της Αρχαίας Ελλάδος*,
Εκδόσεις Καρδαμίτσα, Αθήνα 1978, σ. 69–70

Αφού μελετήσετε το πιο πάνω παράθεμα και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να απαντήσετε στα πιο κάτω ερωτήματα:

α. Ποια άποψη διατυπώνουν οι δύο συγγραφείς σχετικά με την αναζήτηση των αιτιών της πτώσης του μυκηναϊκού κόσμου;

(4 μονάδα)

β. Οι ιστορικοί πιστεύουν ότι πίσω από κάθε μύθο και παράδοση υπάρχει μία δόση αλήθειας. Να εξηγήσετε πώς ανταποκρίνεται στην ιστορική πραγματικότητα η φιλολογική παράδοση που αναφέρεται στο κείμενο, σε σχέση με τα αίτια κατάρρευσης του μυκηναϊκού κόσμου.

(10 μονάδες)

ΤΕΛΟΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ ΚΑΙ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ

ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΧΑΛΚΟΥ

Λαοί και πολιτισμοί της Εγγύς Ανατολής

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ

1. Να εντοπίζουν στον χάρτη τους λαούς και πολιτισμούς της Εγγύς Ανατολής (Σουμέριοι, Βαβυλώνιοι, Ασσύριοι, Αιγύπτιοι, Φοίνικες, Εβραίοι, Χετταίοι).
2. Να αναφέρουν και να σχολιάζουν τη σημασία της προσφοράς των Σουμέριων, των Βαβυλωνίων, των Αιγυπτίων, των Φοινίκων και των Εβραίων στην ευρύτερη ιστορική εξέλιξη.

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ

1. Εγγύς/Μέση Ανατολή, Μεσοποταμία, Αίγυπτος, Φοινίκη, Παλαιστίνη, κράτος Χετταίων, Μηδία, Περσία
2. Σφηνοειδής γραφή, κώδικας Χαμουραμπί, έπος Γιλγαμές, ζιγκουράτ, «δώρον του Νείλου», Φαραώ, πυραμίδες, πολυθεϊσμός, ιερογλυφική γραφή, πάπυρος, επινώση αλφαβήτου, μονοθεϊσμός, ζωροαστρισμός

Κυκλαδικός και Μινωικός Πολιτισμός

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ

1. Να εντοπίζουν στον χάρτη της Κρήτης και του Αιγαίου τα σημαντικότερα κέντρα του κυκλαδικού και μινωικού πολιτισμού και να αιτιολογούν τη συγκεκριμένη γεωγραφική θέση.
2. Να αναφέρουν τα κύρια χαρακτηριστικά του κυκλαδικού πολιτισμού.
3. Να αναφέρουν τα χαρακτηριστικά του μινωικού πολιτισμού (πολιτική, κοινωνική, οικονομική οργάνωση, θρησκεία, γραφή, τέχνη).

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ

1. Κυκλάδες, Ακρωτήρι Θήρας, Κρήτη, Κνωσός, Φαιστός, Ζάκρος, Μάλια, αξιοποίηση χάρτη
2. Κυκλαδικός πολιτισμός, λόγοι ανάπτυξης, μαρμάρινα ειδώλια, τοιχογραφίες Θήρας.
3. Μινωικός πολιτισμός, Μινωίτες, Μίνωας, Αρθούρος Έβανς, λόγοι ανάπτυξης, μινωική θαλασσοκρατία, Αχαιοί/Μυκηναίοι στην Κρήτη, συγκεντρωτικό σύστημα, μινωικά ανάκτορα, δίσκος της Φαιστού, Γραμμική Α, θρησκεία, γυναικείες θεότητες ιερά σύμβολα, θέση της γυναίκας, αρχιτεκτονική (ανάκτορα, λαβύρινθος), ζωγραφική (τοιχογραφίες, ταυροκαθάψια), κεραμική (μινωικά αγγεία).

Μυκηναϊκός Πολιτισμός. Η Εποχή του Χαλκού στην Κύπρο

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ

1. Να εντοπίζουν στον χάρτη τα κυριότερα κέντρα του μυκηναϊκού πολιτισμού καθώς και τους χώρους εξάπλωσής του και να αιτιολογούν τις συγκεκριμένες γεωγραφικές θέσεις και επεκτάσεις.
2. Να περιγράφουν τα χαρακτηριστικά του μυκηναϊκού πολιτισμού, να επισημαίνουν και να αιτιολογούν ομοιότητες και διαφορές με αντίστοιχα χαρακτηριστικά του μινωικού.

3. Να αποτιμούν τη σημασία του χαλκού για το νησί.
4. Να συγκρίνουν βασικά πολιτιστικά χαρακτηριστικά της Εποχής του Χαλκού στην Κύπρο με τα αντίστοιχα άλλων λαών της περιοχής.
5. Να σχολιάζουν τους λόγους παρακμής του μυκηναϊκού πολιτισμού.

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ

1. Μυκήνες, Τίρυνθα, Πύλος, Θήβα, Ορχομενός, Γλας αξιοποίηση χάρτη,μυκηναϊκή θαλασσοκρατία, εμπορικοί σταθμοί, αποικίες
2. Μυκηναϊκός πολιτισμός, Μυκηναίοι, Ηπειρωτική Ελλάδα, Ερρίκος Σλήμαν, άναξ, μυκηναϊκά ανάκτορα, ακρόπολη, Γραμμική Β, θρησκεία, αρχιτεκτονική (ανάκτορα, μέγαρο, οχυρώσεις, κυκλώπεια τείχη, θολωτοί τάφοι), κεραμική (μυκηναϊκά αγγεία), μεταλλοτεχνία
3. Εξόρυξη χαλκού, εξαγωγή χαλκού, τάλαντα
4. Θρησκεία (ομοίωμα των Βουνών, ιερά κέρατα), τέχνη (στίλβωση, διακόσμηση), αρχιτεκτονική (Καλοψίδα, Νιτοβίκλα), μικροτεχνία, εξελληνισμός της Κύπρου (θεσμοί, κυπριακά βασίλεια, γλώσσα, γραφή, θρησκεία, έθιμα, τέχνη), Έγκωμη, Καλαβασός
5. Λόγοι παρακμής